

2777.

Mus. 8777

20
9.

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

900000157902

Warachtighe

Ende verschrikelicke beschrijvinge

van vele Toouenaers en Toouentressen oft Wandopsen / hoe en waer o
men die herwaerts en ghentswaerts verbrandt heeft in dit teghen-
woordich Jaer 1589. Wat sy bedreuen ende bekenent hebben.

Dock van eenen Toouenaer die hem

seluen conste veranderen in eenen Weirwolff / den welc-
ken tot Bepper (dix Milen vā Ceulen ghelegen)

Is gheuisticeert opte xxii. Octobris 1589.

En wat boose wercken hy bedreuen heeft.

35

Ghedruckt Thantwerpen / opde Lom-
baerde Veste / inden witten Hasewint / by my Jan van Ghelen.
Anno. M. D. ende Lxxxix.

M

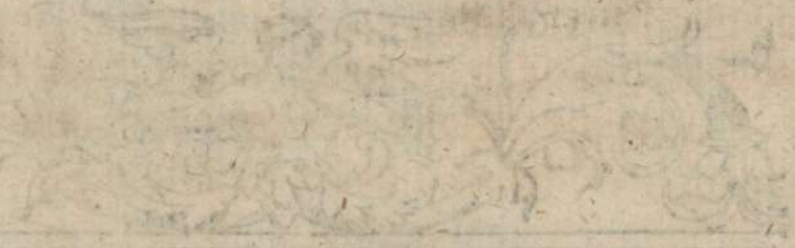
THE HISTORY OF THE

ROYAL SOCIETY OF GREAT BRITAIN

AND OF THE

ROYAL SOCIETY OF EDINBURGH

IN TWO VOLUMES

BY JOHN WALLIS, M.D.

AND JOHN WALLIS, M.D.

2

Uerschrickelijcke gheschiedenissen
van vele ende verscheydē Mandoylen Toouenaers ende Toouenerissen die ten verscheyden plaetsen na hennē Bekentenisse van hennē bedruen Duyckrijen / soo tot Erzstiff / Trier als elders verbrant en van leuenden lijue ter doot zijn gheexecuteert met ter
Justicie in dit loopende Jaer

1589.

Enen yghelicken is sonder twijffel ghenoech bekent den ieghenwoordighen bedruckten en benauden tijt / den woelken wy oock ghenoech gheboere woorden / en ons alleentlicken om onsen sonden wil le ouer compt met alderley gherucht van opzoere / twist ende tweedracht die onder de menschen lancx soo meer aenstaende is / sulcx dat den Vader het kindt en het kindt den Vader en Moeder verbolght en tegenstrijdet daer deure eyntelijcken de ewighe verdriekenisse des menschelijcken gheslachts veroorsaect wort / (Ic gelooue) datter schier geene duyckels meer inder hellen en sijn maer darsē deur de ghantsche wijde werelt verspreyt sijn en de selue metten berghiste der Toouerijen gansselicken besmetten / ghelijck ick een deels den goetwillighen Leter by desen sal te kennen gheuen.

Dier licht int Landt van Swaen eene Stadt / ghenacmpt Erwanghen / de welke alomme herwaerts en ghenē waerts dagelick lancx hoe meer Jammerlijckē gheslagen ende verdozen is ghe worden / inde Eert vruchten / Boombuchten / ende Wijnen / verlamminghe van mensche.

14
cñ vee/ en met vzeinde en onghhehoorde Crancheden cñ sieck-
ten/ waerom men in alder netficheyt heeft ondersocht waer
by sulcx toe comen moecht. Enimers byder gratie Gods is int
clacrt lichte gecomen/ dat daer af oorlake waren de veruloec-
te toouernarcken ende vandoyfen. Aldus dan vele bande selue
Coouena: sin gheuangen waren gheuomen/ soo heeft men
ontboden den Rechter van een cleyu Bedeken genaemt Dibe-
rach / die de selue terstont heeft ghehaeldt / en by sekere conse
die hy wille soo heke gemaect dat de selue wijs cñ waren al-
le vze vollichlijcken bekenden/ hoe wat / en waer mede sy sulc-
ken Coouerijen bedzeuen cñ aenrichteden. Ende eerst soo
bekenden sy/ dat sy metten duyuel een verbont hadden ghe-
maeckt/ God/ en sinen Lieuen Sone Ihesum Christum/ en
alle sijne heyligen hadde verloochent / en hē eyntlijckē metten
duyuel verfacmt / hier ouer was een boos oudt wijs/ die een
sehoone Jonghe dochter hadde welcke sy nock Jnder duyuel-
scher Coouerije (die sy voor eē conse achte) aengebort heeft /
ende haer den boosen byant tot eenen wyue gegeuen/ welcke
Sathan inde gedaente van eenen schoonen Jongelinc der
seluer dochter aensprack/ ende als nu den raedt gesloten was
hebben sy hen aent danssen ghemaeckt tot welcken dans qua-
men veel duyuels inde gedaente van Jonghe ghessellen ende
Jonghe dochters met eenen hoop oude Coouenerffen die zeld-
same cñ wonderlicke vzeinde Luyten hadde daer sy op speel-
de/ Deen speelde op een Heertshoofst dander sanck op vzeinde
Instrumenten/ een Joghelijck danste met haeren boele/ ende
naer dat desen dans ghescheyden was / zoe herdwonen zy
toten coghen/ Sulcx heeft die oude moeder selue ghewillich-
lijcken bekent.

Maer dese soe hebben zy ghelijckelijcken van sonden aen
in vele potten/ ghesoden/ Slangen/ padden/ doetbeenderen
ende vele onbekende cruyden/ die sy tot verscheyden plaetsen
hadden begrauen / soo in huysen / stallen / als schueren / al
waert den heden niet wel en is vergaen/ want de menschen
soo jonck als out/ ende het vee/ worden alle ghelijc met groe-
ter smetten ende weedom beuangen. Delyghelijck hebben
sy ooc een Coouerichsche Salue gemaect/ die den mensche

ende vee heel schadelijck was. Want sy daer mede by daghe oft nachte bestrecken woerden ende zijn vol groote gheschillen Lam ende blindt ghewoerden ende en hebben een ghesonde vze aen eenich van hennen leden niet behouden / dwelcke nu al kennelijcken ghewoerden zijnde / ende waer zy die potten begrauen hadden / heeftmen tot eenen Wittecken die zekie potten ende zaluē ontgrauen ende tiamen met die wyffs (die hennen rechten loon creghen) tot pulfer verbrandt.

Eerstmaels heeftmen twelf statelijcke ende rijke vrouwen (diemen zwer niet toe en betroude) met eenē Jonghen geselle die van zijnder moeder gheleert hadde alle tiamen aen eenen slaek verbrandt.

Tot Bergendale weseñ een steden / woerde oock een oudt wyf ghebanghen die vrylijcken bekende / dat zy metten duyuel bouen opten Schozesteen oft schouwwe geboeleert hadde / en dat zy sulcken toouerie bedreuen hadde eenenbeertich Jaeren Lanck / en binnen dien tijt tachtentich kinderen omleuen ghebracht hadde / ende volgende des duyuels raedt bele Jonge ende oude lieden den meestendeel ontrent het hooch tijt met senijn vergheuen hadde / oock tusschen vrome Liederen tweedracht berockt / het cozen / dē wijn / ende andere vruchtē int gemeyn / so bele haer mogelijc was vdozuē seggen voortz dattet geen vzoey vrouwē ontrent Bergendale in thien mylen int ronde en waeren te vinden / dan dattet al toouernerse warē / en beroemde haer / spreken al lachen / dat so vre daer so vele mans int lant waeren die tooueren consten als vrouwē / zy die alle gelijk dzijuen woude int woeren wout / midts welcken vercleren men haer met gloeyende tanghen gepitst ende ghenepen heeft / ende de rechte hant af ghehouden ende eyntelijcken metten viere tot polfer verbrandt.

Tot walterstadt in swauen een half myle vā Rozlinghen heeft de Graue aldaer acht toouernarcken / gecreghen die welcke hy oock met gloeyende tangen heeft doen nijpen / ende de rechte handt afgehouden ende voortz doen verbranden welcke bekendē dat zy onder andere duyuelrijen die zy bedreuen / ouer de hondert ende beertich kinderen om het leuen ghebracht hadden.

Bemінде Lefer Ic en can niet vertellen noch buyt sprake
alle de duyvelrije die sy bedregghen ende bekent hebben/
zo int Cheur vorstendom van Trier/ als aen de Hofel zijn de
Coouenaers ende Cocuuenissen verbrant in getale wel van
duyhondert ende vyftich/ onder de welcke was eenen bande
bernamisse Raedtshereen van Cheur vorst van Trier/ een
grootmachtich ende rijk man/ genaempt flade/ doctoor inde
rechten/ de welcke wordde beticht van Coouerise/ ende ghe-
banckelicken gehouden inde zesse maenden als voer sulcx be-
kent/ ende alsoemen hem daer voer wilde bedinghen heeft hy
hem willen verantworden ende ge seght dat al lecnlijcken
was magia (int duytsch swortte conste) ende dat men daer by
niet verstaen en can noch achten te zyne straffelijcke Coou-
rije aengesien dattet natuerlijck is ende niet duyvelijck/ oft af
godertijt begheeren ouer sulcx outslaghen te worden van hach-
ten/ Deen hielde hem voer eenen Raetshereen en dander voer
eenen Cooueraer/ immers is den zehuen flade opten xxvi.
May. als eenen Cooueraer van Leuenden lyne ter doot ghe-
doempt ende geexecuteert.

Men seght oock van eenen Pastoor dat dien soude Cooue-
naer ghewoest zijn naer dien hy oock ghebanghen genomen
is ende men hem geuzaecht heeft waer hy sulcx geleert ende
hoe lange hy die gebuyet heeft heeft geantwoort/ dit hebbe ic
een woyle aenghenomen soe ick teghen den auont buyt Trier
naer myne dorp genaemt Wfaren ben gegaen ende ben onder
wegghen blyuen slapen by eender hecken tot smorgens/ ende
wandt ick nu opstonde hebbe ick opten wech ne men my ghe-
sien een schoone Jouffrouwe met schoone cleederen gecleedt
de selue tot my geroepen/ als nu Sathan in sulcke gedaente
by my quam soe heb ick haer van boelschap aenghesproken
welcke sy met eenē lachende monde niet en weygerde/ waer-
om ick al noch insisterde/ en heeft my wederom geantwoort
wilt dy hebben dat ick uwen wille pleghen soe suldy doen tgene
ick begeere ende want ick terkont iac seyde/ soe seyde zy soe
sult ghy Christum midtsgaders syne lieue moeder verlooch-
nen/ ende v seluē in myne gewelt ghenen/ ende ick sal v oock
schoone consten Leeren/ en ter wylen ick nu zeer begeerlijcke

was zoe hebbe ick zeer onbedachtelijck gedaen al wat sy be-
geerde/ende soe haest ick mynen wille hadde volbracht soe be-
ick gewaer geworden dat sulcx niet natuerlijcken en was/en
de en hebbe tzedert my niet connen onthouden/sondighende
alsoe inder Toouerijs in beelderleye boosheyt versteent/naer
welcke bekentenisse heeft men hem naer af neminghe synre
Sacrificien gelijc den anderen Toouenaers verbrandt.

Noch in een dorp niet verre van Trier gelegen / heeft men
beelderley wijuen / in grooten ghetale / rijck ende arm / Jonck
ende oudt / verbrandt / midtsdien zy seer byder Rosel in een
clooster S. Maximin ghenacmpt tzedert den eersten dach
Mey groot Jammer ende verdriet buit rechten wilden / end e
het coren / en den wyn bedozuen souden hebben / Dwelck god
niet zehingen en wilde / maer heeft dit int licht laten comen /
men vant een wyf inden wyngaert die van gelijckē feyt was
als de voertgaende / die welcke gebangen gebzaecht / en opent
lijcken bekent hebbende dat sy daer mede menigen vromen
man (soe haer geraden was) bedruet hadde / is metten andere
verbrandt geweest.

Daer heeft oock eenen Toouenaer ghewont tot Bepper
dij mylen van Ceulen / de welcke de toouerijs gedreuen had
de xxij. Jaerē lanck / ende conde hem seluen veranderen in
cenen weir wolf / hy worde gebanghen ende gepijnicht / ende
bekende dat hy derthien cleyn kinderen van sessen oft zeuen
saren omgezacht hadde / met noch twee mans en een vrou-
we gedoot / oock zeuen Jaeren met zyne dochter geboelcrt /
welcken men tot poluer verbrandt heeft / hy hadde noch meer
andere boose feyten bedreuech / naer luydt zynder bekentenis-
se / men heeft hem den xxvi. October tot Bepper geiusticicert /
ende eerst thienmael met gloeyende tangen gecnepen en ghe-
pitt / ende daer naer met een byl oft aectt armen ende beenen
ontwoert geslaghen ende alsoe geraeybraect ende ten leste heeft
men hem thoost afgeslagen lichaem verbrandt ennen houten
wolf gemacckt ende dien gestelt op een radt ende thoost daer
op genagelt / alsoe is desen wolf geloont.

Dierom laet ons God den heere dach ende nacht bid-
den dat hy der Querheyt sin ende moet gheue om alle

Toouernaers ende Toouenerffen / niet henne duyuels ghespiys geheelijcken te veruolgen / ende buyt te roeyen / daermede den Sathan der hellen wederstaen worde ende niet boordere deur sulcke booken geruchte / de byzome lieden en bedroeuue / ende alsoe dit int Jaer 1589. is begonst oock daer Inne eynde neme / dit schryue ick den booken voer een waerschouwinghe / en den byzomen voer eenen troost / want andersting en dient dit nergens toe dan om int bier te worpen / Vaerd wel.

A M E N.

In dese Copije van verscheyden Toouenaers en Toouenerffen, vvt de hooghe duytsche spraecke in vlaemische spraecke ouergheset, en is niet begrepen dat teghen die heylige Kercke Religie oft die Coninclijske Maesteyt is, naer doriginael exemplae, tot Antwerpen den seuensten dach in December.

1589.

Heer Hendrick Dunghen, Doct. en Lib. Cens.

